

EĞİTİM ve İNSANİ BİLİMLER DERĐİSİ

Teori ve Uygulama

Cilt: 10 / Sayı: 20 / Güz 2019

JOURNAL of EDUCATION and HUMANITIES

Theory and Practice

Vol: 10 / No: 20 / Fall 2019

**Sınıf Öğretmeni Adaylarının Hayat Bilgisi Öğretimi Dersine
Yönelik Tutumları ile Öz Yeterlik Algıları
Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**

Investigation of the Relationship between
the Attitudes of Classroom Teacher Candidates towards Teaching
Life Science Subject and Their Self-Efficacy Perceptions

Makale Türü (Article Type): Araştırma (Research)

Onur BATMAZ

Taner ALTUN

www.dergipark.gov.tr/eibd

eibd@eibd.org.tr

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Hayat Bilgisi Öğretimi Dersine Yönelik Tutumları İle Öz Yeterlik Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Onur BATMAZ¹

Taner ALTUN²

Öz: Bu araştırma, sınıf öğretmeni adaylarının hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik tutumları ile öz yeterlik algıları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. İlişkisel tarama modeline dayalı bu araştırmanın çalışma grubunu, 2018 – 2019 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Yozgat Bozok Üniversitesi, Kafkas Üniversitesi, Ordu Üniversitesi, Artvin Çoruh Üniversitesi ve Trabzon Üniversitesi sınıf eğitimi anabilim dallarında 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 464 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklem grubunun belirlenmesinde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın verileri, Sarıkaya, Özgöl ve Yılar (2017) tarafından geliştirilen “Hayat Bilgisi Öğretimi Tutum Ölçeği” ve Bektaş (2007a) tarafından geliştirilen “Hayat Bilgisi Öğretimine Yönelik Öz Yeterlik Algısı Ölçeği” ile toplanmıştır. Toplanan bu verilerin çözümlenmesinde SPSS yazılımı kullanılmıştır. Yapılan analizlere göre; çalışma grubunun hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olduğu, cinsiyet değişkenine göre kadın öğretmen adaylarının lehine ve fakültede aldıkları hayat bilgisi öğretimi dersini yeterli bulanların lehine anlamlı bir farklılaşmanın olduğu, sınıf düzeyi ve öğrenim gördükleri üniversite değişkenine göre ise, anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı bulunmuştur. Ayrıca adayların hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algılarının da yüksek olduğu, cinsiyet, fakültede aldıkları hayat bilgisi öğretimi dersini yeterli bulup bulmama ve öğrenim görülen üniversite değişkenine göre anlamlı bir farklılaşmanın olduğu, sınıf düzeyi değişkenine göre ise anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir. Adayların hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik tutumları ile öz yeterlik algıları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Sınıf öğretmeni adayları, hayat bilgisi öğretimine yönelik tutum, öz yeterlik algısı

Makale Hakkında:

Geliş Tarihi: 08.02.2019; Revizyon Tarihi: 24.08.2019; Kabul Tarihi: 20.09.2019

1) Öğr. Gör., Yozgat Bozok Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Yozgat, onur.batmaz@yobu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-9208-2645

2) Doç. Dr., Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Trabzon, taltun@trabzon.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-9946-7257

Giriş

Bilim ve teknolojik açıdan hızla değişen dünyada, bireylerin kendilerini gerçekleştirerek içinde buldukları toplumun gelişimine katkı sağlamalarında devletin sunmuş olduğu eğitim öğretim hizmetinin kalitesi önemli bir rol oynamaktadır. Devletler vatandaşlarının değişen dünyaya uyum sağlamalarına yönelik eğitim sistemlerini oluşturmuşlardır. Planlı-programlı bir şekilde yürütülen bu faaliyetlerde eğitim öğretim programları sistemin temel yapıtaşlarından birini oluşturmaktadır. Bu kapsamda temel eğitim programları incelendiğinde Hayat Bilgisi öğretim programı belirtilen amaçların gerçekleştirilmesinde önemli bir misyona sahiptir.

“Toplumsal ve doğal gerçekle kanıtlamaya dayalı bir bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgiler” olarak ifade edilen Hayat Bilgisi (HB) dersi (Sönmez, 2010: 2), öğrencilerin kendini ve çevresini tanımada, kendini bu çevre içinde geliştirerek çevresindeki koşullara uyumlu hale gelmesinde, çok yönlü ve yaratıcı düşünmede ve problem çözme gibi temel özelliklerin ve becerilerin geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır (Deveci, 2008). Çocukların eğitim öğretime ilk başladığı yer olan aileden öğrendiği bilgiler, onların daha sonraki yaşantılarını etkileyeceğinden dolayı hayat bilgisi dersi çok önemlidir. Bu nedenle HB dersinin içeriği çocuğun aile yaşantısıyla ilişkili olmalıdır. Okul hayatına başlayan çocuk farklı ortamlara girerek kendini tanıyarak, değişik çevrelerden gelen insanlarla iletişim kurar, deneyim, bilgi ve beceriler kazanır. Çocuk çevresini tanıdıkça ve çevresindeki değişiklikleri gördükçe meraklanır, öğrenme isteği artar. Bunların sonucunda çocuğun tutum ve davranışlarında değişimler meydana gelir. HB dersi ile hem yeni bilgiler öğrenir hem de öğrenmeyi öğrenir (Bektaş, 2007b). HB dersinde, “çocuğa içinde bulunduğu sosyal ve kültürel çevrenin tanıtılarak daha küçük yaşlardan itibaren çocuğun, çevresine duyarlı bir birey olmasını sağlama, çevre sorunları hakkında doğru bilgiler öğrenmesine katkıda bulunma, çevresine uyum sağlaması için gerekli bilgi ve becerileri öğretme amacı ön plandadır” (Binbaşıoğlu, 2003:36).

İlkokul öğretim programları içerisinde geleneksel olarak uzun yıllardır yer alan HB dersi öğrencilerin bir yandan iyi insan ve iyi vatandaş olarak yetişmelerine hizmet ederken diğer yandan onların değişen çevre koşullarına uyumlu bireyler olmaları için gerekli bilgi ve becerilerle donanmalarını amaçlamaktadır (Akinoğlu, 2005). Buna ek olarak ilkökul döneminde öğrencilerin, içinde yaşadığı toplumun tarih, kültür ve sosyal sistemini tanıyıp benimseyebilmesi için gereken bilgi, beceri ve davranışlar ilk olarak HB dersinde edinilmektedir (Sönmez, 2010). Ayrıca HB, “çocuğun dünyayı nasıl algılayıp anlamlandırıldığına ilişkin yaşantıları merkeze alan, bundan sonraki yaşamına ilişkin bilgi, beceri ve deneyimler kazandırmaya çalışan ve çevresini sosyal ve fiziki boyutta anlamasına katkıda bulunan bir derstir” (Kabapınar, 2012:36). Bu ders ile çocukların temel yaşam becerilerine istendik yöndeki kişisel niteliklere sahip bireyler olarak eğitilmelerini, hayatlarında kullanabilecekleri yararlı bilgilere erişip bu bilgilerle özgün bilgiler ve fikirler ortaya koymaları amaçlanmaktadır (Bayındır, 2007). HB

ile ilgili yapılan tanımlara bakıldığında, çocukların hem içinde bulunduğu çevreyi tanınması, anlaması ve ona göre davranması hem de buldukları topluma ve çağa ayak uyduracak bilgi ve becerilerin kazanılmasının önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Cumhuriyet'in ilanından itibaren 1924 öğretim programı hariç her öğretim programında ayrı olarak yerini alan HB dersinin amacı, “temel yaşam bilgi ve becerilerine sahip, kendinin farkında olan, sağlıklı ve güvenli bir hayat süren, içinde bulunduğu toplumun değerlerini benimseyen, doğaya ve çevreye duyarlı, araştıran, sorgulayan, üreten ve ülkesini seven bireyler yetiştirmek olarak ifade edilmektedir” (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018: 8). Bu amaç doğrultusunda 2005 yılından itibaren yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının benimsenmesiyle birlikte yenilenen öğretim programlarında da öğretmenlere önemli görevler düştüğü söylenebilir. Bilindiği üzere öğretim programlarının pratikteki uygulayıcıları öğretmenlerdir. HB öğretim programının amaçlarının etkili bir şekilde gerçekleştirilmesinde öğretmenlerin uygulamadaki etkinliği ve etkililikleri çok önemlidir.

Öğretmenlerin yıllarca gerçekleştirdiği öğreticilik rolünün yerini, öğrencinin öğrenme sürecine rehberlik etme, öğrenciyle birlikte çalışma, öğrenmeye yardımcı olma ve daha farklı bir çok görevi içinde barındıran rehberlik rolü almaktadır (Güven, Soydaş ve Durulan, 2014). Bu rehberlik rolünün, öğretmenlerin sorumluluklarını ve yüklediği görevleri de artırdığı söylenebilir. Bu durum öğretmenlerin veya öğretmen adaylarının hayat bilgisinin öğretimine yönelik duygu ve tutumlarını da farklı şekillerde etkileyebilir. Öğretmenlerin HB öğretimi dersine yönelik tutumlarının incelenmesi, bu dersin daha etkili ve kaliteli öğretimi açısından önem arz etmektedir. İlkokul öğretim programının mihver derslerinden biri olan bu dersin öğretimine ilişkin hem öğretmenlerin hem öğretmen adaylarının tutumlarının belirlenmesi de son derece önemlidir (Sarikaya, Özgöl ve Yılar, 2017). Bu kapsamda öğretmen adaylarının HB öğretimine yönelik olumlu tutum geliştirmelerinin, öğretmenlik yaptıkları süreçteki performanslarının artması, eğlenceli ve zevkli eğitim-öğretim ortamlarının oluşması, daha verimli öğrenme süreçlerinin gerçekleşmesi gibi durumlara katkı sağlayacağı söylenebilir. Ayrıca adayların HB dersine ilişkin bilgi, beceri ve deneyimlerinin beklenen seviyede olması, sınıf ortamında ortaya çıkacak pedagojik sorunlara çözüm bulmalarına ve dersin öğretimi en iyi seviyede gerçekleştirmelerine yardımcı olabilir (Kılınç ve Uygun, 2015).

Öğretmen adaylarının ilkökul öğretim programlarında bulunan konu alanlarının temel prensipleri ve süreçleri ile ilgili kendilerine güvenecek seviyede bilgi sahibi olmaları ve bu konu alanlarını öğrencilere en etkili bir şekilde nasıl öğretmeleri gerektiği noktasında öz yeterlik kazanmaları son derece önemli görülmektedir (Öztürk, Deveci ve Karaduman, 2007). İlkokul döneminde yer alan HB dersine ilişkin etkili öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini bilmek, dersin öğrencilere nasıl sevdirebileceği konusunda bilgi sahibi olmak, derste başarısız olan öğrencilere rehberlik etmek ve onlara dersi başarabilecekleri duygusunu nasıl kazandırabileceğini bilmek, derse ilişkin kavramları etkili bir biçimde nasıl öğretebileceğini bilmek,

öğrencilerin bu derse ve ders sürecine karşı ilgili ve istekli hâle gelmesini sağlamak ve öğrencilerin dersle ilgili sorularını cevaplayabilmek HB dersi öğretimi sürecinin temel öz yeterlikleri arasında yer almaktadır (Bektaş, 2007a). Dolayısıyla adayların HB öğretimi dersine ilişkin öz yeterlik algıları bu süreçte önemli görülmektedir. Böylece hem lisans eğitimi sürecinde aldıkları HB öğretimi dersinden hem de ilkokulda HB dersini öğretecek olmalarından dolayı adayların HB öğretimi dersine yönelik tutumları ve öz yeterlik algılarıyla ilgili ayrı ayrı yapılmış çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Ayrıca sınıf öğretmenliği programında öğrenim gören lisans öğrencilerinin bu dersin öğretimine yönelik tutumları ile öz yeterlik algıları arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sebeple hem alan yazındaki bu boşluğu doldurmak hem de adayların HB öğretimi dersine yönelik tutumlarının ve öz yeterlik algılarının belirlenmesi açısından bu çalışma önemli görülmektedir.

Araştırmanın amacı

Bu araştırma, sınıf öğretmeni adaylarının HB öğretimi dersine yönelik tutumları ile öz yeterlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Sınıf öğretmeni adaylarının HB öğretimi dersine yönelik tutumları ne düzeydedir?
2. Sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyet, sınıf düzeyi, fakültede aldıkları HB öğretimi dersini yeterli bulup bulmama ve öğrenim gördükleri üniversite değişkenlerine göre HB öğretimine yönelik tutumları arasında anlamlı fark var mıdır?
3. Sınıf öğretmeni adaylarının HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algıları ne düzeydedir?
4. Sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyet, sınıf düzeyi, fakültede aldıkları HB öğretimi dersini yeterli bulup bulmama ve öğrenim gördükleri üniversite değişkenlerine göre HB öğretimine yönelik öz yeterlik algıları arasında anlamlı fark var mıdır?
5. Sınıf öğretmeni adaylarının HB öğretimi dersine yönelik tutumları ile öz yeterlik algıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Çalışmanın bu bölümünde araştırma modeli, örneklem, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analiz edilmesi süreci ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Araştırmanın modeli

Bu araştırma, sınıf öğretmeni adaylarının HB öğretimi dersine yönelik tutumları ile öz yeterlik algıları arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçladığından ilişkisel tarama modelinde betimsel bir çalışma yapılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkileri saptamak üzere yapılan araştırmadır (Sönmez ve Alacapınar, 2013: 50).

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2018/2019 akademik yılı güz yarıyılında Yozgat Bozok Üniversitesi, Kafkas Üniversitesi, Ordu Üniversitesi, Artvin Çoruh Üniversitesi ve Trabzon Üniversitesi sınıf eğitimi anabilim dallarının 3. ve 4. sınıf düzeylerinde eğitimlerine devam eden 464 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde HB öğretimi dersini almış olmaları dikkate alınmış olduğundan amaçlı ve ayrıca uygun örnekleme yöntemi birlikte kullanılmıştır. Çalışma grubunun cinsiyet, sınıf düzeyi, fakültede aldıkları HB öğretimi dersini yeterli bulup bulmama durumları ve öğrenim gördükleri üniversiteye ilişkin betimsel bilgileri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma grubu ile ilgili bazı demografik bilgiler

		Öğretmen Adayı Sayısı (f)
Cinsiyet	Kadın	305
	Erkek	159
Sınıf Düzeyi	3. sınıf	234
	4. sınıf	230
Fakültedeki Hayat Bilgisi Öğretimi Dersinin Yeterliği	Evet	161
	Hayır	161
	Kısmen	142
	Yozgat Bozok	64
Öğrenim Görülen Üniversite	Kafkas	138
	Ordu	90
	Artvin Çoruh	66
	Trabzon	106

Tablo 1 incelendiğinde, çalışma grubunun cinsiyete göre; 305’inin kadın 159’unun erkek; sınıf düzeyine göre 234’ünün 3. sınıf, 230’unun 4. sınıf olduğu görülmektedir. Fakültede aldıkları HB öğretimi dersini 161 öğretmen adayı yeterli bulurken 161 öğretmen adayı HB öğretimi dersini yeterli bulmadığını, 142’si ise kısmen yeterli bulduğunu ifade etmiştir. Öğrenim gördükleri üniversiteye göre ise; öğretmen adaylarının 64’ünün Yozgat Bozok Üniversitesi, 138’inin Kafkas Üniversitesi, 90’ının Ordu Üniversitesi, 66’sının Artvin Çoruh Üniversitesi ve 106’sının Trabzon Üniversitesi öğrencileri olduğu görülmektedir.

Veri toplama araçları

Bu çalışmada kullanılan veri toplama araçları şunlardır:

“Hayat bilgisi öğretimi tutum ölçeği”: Sarıkaya, Özgöl ve Yılar (2017) tarafından geliştirilen bu ölçek, sevme (12), değer verme (8) ve önemseme (4) alt boyutlarından ve olumlu/olumsuz maddelerden oluşan 24 maddelik bir ölçektir. 5’li likert tipindeki ölçekte maddeler 1’den 5’e kadar puanlanarak doldurulmuştur. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayı değeri .93 olarak hesaplanırken bu araştırma için ölçeğin Cronbach Alpha değeri .89 olarak hesaplanmıştır.

“Hayat bilgisi öğretimine yönelik öz yeterlik algısı ölçeği”: Bektaş (2007a) tarafından geliştirilen bu ölçek, öz yeterlik algısı (7) ve sonuç beklentisi (11) alt boyutlarından ve olumlu/olumsuz maddelerden oluşan 18 maddelik bir ölçektir. 5’li likert tipi olan bu ölçekte de maddeler 1’den 5’e kadar puanlanmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayı değeri .84 olarak hesaplanırken bu araştırma için ölçeğin Cronbach Alpha değeri .85 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin toplanması ve analizi süreçleri

Araştırmanın verileri, 2018-2019 akademik yılı güz yarıyılında HB öğretimi dersinde araştırmacıların iletişim hâlinde olduğu öğretim elemanları aracılığıyla toplanmıştır. Veriler bilgisayar ortamında değerlendirilmek üzere sayısal verilere dönüştürülmüş ve istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sürecinde kullanılan ölçeklerin ve bu ölçeklerin alt boyutlarının basıklık (skewness) değerinin -1 ile +1 arasında olması ve çarpıklık (kurtosis) değerinin -1 ile +2 arasında olması normal dağılımın bir göstergesi olarak ifade edilmektedir (Huck, 2008). Bu çalışmanın basıklık değerleri -.909 ile -.247 arasında, çarpıklık değerleri de -.285 ile 1.879 arasında bulunmuştur. Bu nedenle istatistiksel analizlerde parametrik testler (bağımsız gruplar için t-testi ve ANOVA) kullanılmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının HB öğretimi dersine yönelik tutumlarıyla HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algıları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde ölçekler aracılığıyla elde edilen verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgulara yer verilmektedir.

Adayların ders öğretimine yönelik tutum puanlarına ilişkin standart sapma ve ortalamaları içeren bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Çalışma grubunun HB öğretimi dersine yönelik tutum puanları

Alt boyutlar	N	\bar{x}	ss
Sevme	464	4.01	.57
Değer verme	464	3.63	.62
Önemseme	464	3.92	1.12
Genel HBÖYT	464	3.87	.52

HBÖYT: Hayat Bilgisi Öğretimine Yönelik Tutumları

Tablo 2’ye göre, adayların genel hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik tutum puanlarının \bar{x} =3.87 olduğu görülmektedir. Ayrıca HB öğretimi dersine yönelik tutum ölçeği alt boyutlarından; sevme puanlarının \bar{x} =4.01, değer verme puanlarının \bar{x} =3.63 ve önemseme puanlarının da \bar{x} =3.92 olduğu belirlenmiştir. Adayların HB öğretimi dersine yönelik tutum ve alt boyut puanlarının yüksek olduğu söylenebilir.

Adayların cinsiyet değişkenine göre HB öğretimi dersine yönelik tutum puanlarına ilişkin bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Çalışma grubunun HB öğretimi dersine yönelik tutum puanlarının cinsiyet değişkenine ilişkin t-testi bulguları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	t	p
Sevme	Kadın	305	4.09	.51	4.246	.000*
	Erkek	159	3.85	.64		
Değer verme	Kadın	305	3.69	.59	2.974	.003*
	Erkek	159	3.51	.67		
Önemseme	Kadın	305	3.98	1.12	1.733	.084
	Erkek	159	3.79	1.12		
Genel HBÖYT	Kadın	305	3.94	.48	4.167	.000*
	Erkek	159	3.73	.56		

* $p < .05$

Tablo 3'e göre, çalışma grubunun HB öğretimi dersine yönelik tutum ve alt boyut puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan t-testi sonuçlarına bakıldığında, adayların HB öğretimi dersine yönelik tutum alt boyutlarından önemseme alt boyut puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur ($t=1.733$ $p > .05$). Ancak diğer alt boyutlar ve genel hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik tutum puanlarında ise kadın adayların lehine anlamlı bir farklılaşmanın olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($t=4.246$ $p < .05$; $t=2.974$ $p < .05$; $t=4.167$ $p < .05$). Bu bulgulara göre, kadın öğretmen adaylarının sevme ve değer verme alt boyut ve genel hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik tutumlarının erkek adaylara göre yüksek olduğu ifade edilebilir.

Adayların sınıf düzeyi değişkenine göre HB öğretimi dersine yönelik tutum puanlarına yönelik yapılan analizlerden elde edilen sonuçlar Tablo 4'te özetlenmektedir.

Tablo 4. Çalışma grubunun HB öğretimi dersine yönelik tutum puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre t-testi sonuçları

Alt Boyutlar	Sınıf Düzeyi	n	\bar{x}	ss	t	P
Sevme	3. sınıf	234	4.00	.57	.308	.759
	4. sınıf	230	4.02	.57		
Değer verme	3. sınıf	234	3.57	.61	2.068	.039*
	4. sınıf	230	3.69	.63		
Önemseme	3. sınıf	234	3.84	1.16	1.462	.144
	4. sınıf	230	4.00	1.08		
Genel HBÖYT	3. sınıf	234	3.83	.49	1.525	.128
	4. sınıf	230	3.90	.54		

* $p < .05$

Tablo 4'e göre, adayların HB öğretimi dersine yönelik tutum ve alt boyut puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan t-testi analizleri incelendiğinde, sınıf öğretmeni adaylarının değer verme alt boyut puanlarında 4. sınıfta öğrenim görenlerin lehine anlamlı bir farklılaşmanın olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($t = 2.068$ $p < .05$). Ancak diğer alt boyutlarından sevme ve önemseme ile genel hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik tutum puanlarının sınıf düzeyine göre farklılaşmadığı bulunmuştur ($t = .308$ $p > .05$; $t = 1.462$ $p > .05$; $t = 1.525$ $p > .05$). Bu bulgulara göre, 4. Sınıf düzeyinde eğitimlerine devam eden adayların değer verme alt boyut tutumlarının 3. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Adayların fakültede aldıkları HB öğretimi dersini yeterli bulup bulmama değişkenine göre HB öğretimine yönelik tutum puanlarına ilişkin bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Çalışma grubunun fakültede aldıkları HB öğretimi dersini yeterli bulup bulmama değişkenine yönelik tutum puanlarına ilişkin ANOVA sonuçları

Alt Boyutlar	Fakültedeki Hayat Bilgisi Öğretimi Dersinin Yeterliliği	n	\bar{x}	ss	sd	F	P	Anlamlı Fark
Sevme	Evet	161	4.11	.52	2/461	10.373	.000*	A – B C – B
	Hayır	161	3.84	.67				
	Kısmen	142	4.08	.44				
Değer verme	Evet	161	3.70	.61	2/461	1.912	.149	...
	Hayır	161	3.56	.68				
	Kısmen	142	3.63	.56				
Önemseme	Evet	161	4.04	1.13	2/461	4.093	.017*	A – B
	Hayır	161	3.72	1.13				
	Kısmen	142	4.01	1.07				
Genel HBÖYT	Evet	161	3.96	.50	2/461	9.178	.000*	A – B C – B
	Hayır	161	3.73	.58				
	Kısmen	142	3.92	.42				

* $p < .05$ A: Evet B: Hayır C: Kısmen

Tablo 5'e göre, adayların genel hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik tutum ve alt boyut puanlarının fakültede aldıkları HB öğretimi dersini yeterli bulup bulmama değişkenine göre bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü ANOVA sonuçları incelendiğinde, sevme ve önemseme alt boyutları ile genel hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik tutum puanlarında fakültede aldıkları HB öğretimi dersini yeterli bulup bulmama değişkenine göre anlamlı bir farklılaşmanın olduğu bulunmuştur ($F_{461} = 10.373$ $p < .05$; $F_{461} = 4.093$ $p < .05$; $F_{461} = 9.178$ $p < .05$). Ancak değer verme alt boyutunda ise sınıf öğretmeni adaylarının fakültede aldıkları HB öğretimi dersini yeterli bulup bulmama değişkenine göre anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür ($F_{461} = 1.912$ $p > .05$). Anlamlı farkın hangi gruplar arasında oluştuğunu bulmak için yapılan Dunnett T3 testi sonucunda sevme alt boyutunda ve genel

hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik tutum puanlarındaki anlamlı bu farkın sınıf öğretmeni adaylarının fakültede aldıkları HB öğretimi dersini yeterli bulup bulmama değişkenine göre evet ve kısmen yeterli buluyorum ile hayır yeterli bulmuyorum şeklinde ifade edenler arasında evet ve kısmen yeterli buluyorum şeklinde ifade edenler lehine olduğu bulunmuştur. Ayrıca önemseme alt boyut puanlarının ise evet yeterli buluyorum ile hayır yeterli bulmuyorum şeklinde ifade edenler arasında evet yeterli buluyorum şeklinde ifade edenler lehine olduğu görülmüştür. Bu bulgulara göre, fakültede aldıkları HB öğretimi dersini evet yeterli ve kısmen yeterli bulan adayların, genel hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik tutumlarının da yüksek olduğu söylenebilir.

Adayların üniversite değişkenine göre HB öğretimine yönelik tutum puanları ile ilgili sonuçlar aşağıdaki Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Çalışma grubunun üniversite değişkenine göre HB öğretimi dersine yönelik tutum puanlarına ilişkin ANOVA sonuçları

Alt Boyutlar	Üniversite	n	\bar{x}	ss	sd	F	P	Anlamlı Fark
Sevme	Yozgat Bozok	64	4.11	.48	4/459	2.063	.085	...
	Kafkas	138	3.98	.59				
	Ordu	90	3.88	.57				
	Artvin Çoruh	66	4.04	.58				
	Trabzon	106	4.07	.57				
Değer verme	Yozgat Bozok	64	3.83	.64	4/459	4.082	.003*	A – C D – C
	Kafkas	138	3.64	.62				
	Ordu	90	3.46	.54				
	Artvin Çoruh	66	3.74	.61				
Önemseme	Trabzon	106	3.57	.65	4/459	6.482	.000*	B – A C – A E – A
	Yozgat Bozok	64	3.34	1.36				
	Kafkas	138	3.98	1.11				
	Ordu	90	4.02	1.02				
	Artvin Çoruh	66	3.79	1.18				
Genel HBÖYT	Trabzon	106	4.18	.89	4/459	1.240	.293	...
	Yozgat Bozok	64	3.89	.47				
	Kafkas	138	3.86	.53				
	Ordu	90	3.77	.52				
	Artvin Çoruh	66	3.90	.52				
	Trabzon	106	3.92	.53				

* $p < .05$ **A:** Yozgat Bozok **B:** Kafkas **C:** Ordu **D:** Artvin Çoruh **E:** Trabzon

Tablo 6'ya göre, adayların HB öğretimi dersine yönelik tutum ve alt boyut puanlarının öğrenim görülen üniversite değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan tek faktörlü ANOVA sonuçları incelendiğinde, değer verme ve önemseme alt boyut puanlarında üniversite değişkenine göre anlamlı bir farklılaşmanın olduğu bulunmuştur ($F_{459} = 4.082$ $p < .05$; $F_{459} = 6.482$ $p < .05$). Ancak sevme alt boyut ile genel hayat bilgisi öğretimi

mi dersine yönelik tutum puanlarında üniversite değişkenine göre anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür ($F_{459} = 2.063$ $p > .05$; $F_{459} = 1.240$ $p > .05$). Bu noktada belirlenen farkın hangi gruplar arasında oluştuğunu belirlemek amacıyla yapılan Dunnett T3 testi sonucunda sınıf öğretmeni adaylarının üniversite değişkenine göre, değer verme alt boyut puanlarında Yozgat Bozok ve Artvin Çoruh Üniversiteleri ile Ordu Üniversitesi arasında Yozgat Bozok ve Artvin Çoruh Üniversiteleri lehine, önemseme alt boyut puanlarında da Kafkas, Ordu ve Trabzon Üniversiteleri ile Yozgat Bozok Üniversitesi arasında Kafkas, Ordu ve Trabzon Üniversiteleri lehine olduğu bulunmuştur. Adayların genel hayat bilgisi öğretimi dersine ilişkin tutumlarının üzerinde eğitim aldıkları üniversitenin etkisi olmadığı söylenebilir.

Adayların HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algı puanlarına ilişkin standart sapma ve ortalamaları içeren bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Sınıf öğretmeni adaylarının HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algı puanları

Alt boyutlar	n	\bar{x}	ss
Öz yeterlik algısı	464	3.42	.51
Sonuç beklentisi	464	3.69	.61
Genel HBÖYÖYA	464	3.59	.52

HBÖYÖYA: Hayat Bilgisi Öğretimine Yönelik Öz Yeterlik Algıları

Tablo 7’ye göre, adayların genel hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algı puanlarının $\bar{x} = 3.59$ olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algı ölçeği alt boyutlarından; öz yeterlik algıları puanlarının $\bar{x} = 3.42$ ve sonuç beklentisi puanlarının da $\bar{x} = 3.69$ olduğu bulunmuştur. Adayların HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algı ve alt boyut puanlarının yüksek olduğu ifade edilebilir.

Adayların cinsiyet değişkenine göre HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algı puanlarına yönelik sonuçlar aşağıdaki Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Çalışma grubunun HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algı puanlarının cinsiyete göre t-testi sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{x}	Ss	t	p
Öz yeterlik algısı	Kadın	305	3.48	.49	3.473	.001*
	Erkek	159	3.31	.53		
Sonuç beklentisi	Kadın	305	3.74	.57	2.619	.009*
	Erkek	159	3.59	.68		
Genel HBÖYÖYA	Kadın	305	3.64	.47	3.226	.001*
	Erkek	159	3.48	.57		

* $p < .05$

Tablo 8'e göre, adayların HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik ve alt boyut algı puanlarının cinsiyete göre, herhangi bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonuçlarına bakıldığında, adayların genel hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algı ve alt boyut puanlarında kadın adayların lehine anlamlı bir farklılaşmanın olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($t=3.226$ $p< .05$; $t=3.473$ $p< .05$; $t=2.619$ $p< .05$). Bu bulgulara göre, kadın adayların genel hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algıları ve alt boyut algılarının erkek adaylara göre yüksek olduğu söylenebilir.

Adayların sınıf düzeyi değişkenine göre HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algı puanlarına ilişkin bulgular Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Sınıf öğretmeni adaylarının HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algı puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre t-testi sonuçları

Alt Boyutlar	Sınıf Düzeyi	n	\bar{x}	ss	t	p
Öz yeterlik algısı	3. sınıf	234	3.42	.51	.323	.747
	4. sınıf	230	3.43	.51		
Sonuç beklentisi	3. sınıf	234	3.65	.62	1.428	.154
	4. sınıf	230	3.79	.60		
Genel HBÖYÖYA	3. sınıf	234	3.56	.52	1.153	.249
	4. sınıf	230	3.61	.51		

Tablo 9'a göre, adayların HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik ve alt boyut algı puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre fark olup olmadığını anlamaya yönelik yapılan t-testi sonuçları incelendiğinde, genel hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algı ve alt boyut puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşmadığı bulunmuştur ($t= .323$ $p> .05$; $t= 1.428$ $p> .05$; $t= 1.153$ $p> .05$). Bu bulgulara göre, adayların HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algıları ve alt boyut algılarında sınıf düzeyinin herhangi bir etkisi olmadığı söylenebilir.

Adayların fakültede aldıkları HB öğretimi dersini yeterli bulup bulmama değişkenine göre HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algı puanları ile ilgili bulgular aşağıdaki Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. Sınıf öğretmeni adaylarının fakültede aldıkları HB öğretimi dersini yeterli bulup bulmama değişkenine göre öz yeterlik algı puanlarına ilişkin ANOVA sonuçları

Alt Boyutlar	Fakültedeki Hayat Bilgisi Öğretimi Dersinin Yeterliği	n	\bar{x}	ss	sd	F	p	Anlamlı Fark
Öz yeterlik algısı	Evet	161	3.55	.52	2/461	9.658	.000*	A – B
	Hayır	161	3.30	.55				
	Kısmen	142	3.42	.41				
Sonuç beklentisi	Evet	161	3.87	.52	2/461	14.387	.000*	A – B
	Hayır	161	3.51	.68				A – C
	Kısmen	142	3.68	.57				C – B
Genel HBÖYÖYA	Evet	161	3.74	.46	2/461	15.596	.000*	A – B
	Hayır	161	3.43	.57				A – C
	Kısmen	142	3.58	.46				C – B

*p< .05 **A:** Evet **B:** Hayır **C:** Kısmen

Tablo 10'a göre, adayların HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik ve alt boyut algı puanlarının fakültede aldıkları HB öğretimi dersini yeterli bulup bulmama değişkenine göre bir fark olup olmadığını tespit etmek için yapılan tek faktörlü ANOVA sonuçlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının genel hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik öz yeterlik ve alt boyut algı puanlarında fakültede aldıkları HB öğretimi dersini yeterli bulup bulmama değişkenine göre, anlamlı bir farklılaşmanın olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($F_{461} = 15.596$ $p < .05$; $F_{461} = 9.658$ $p < .05$; $F_{461} = 14.387$ $p < .05$). Anlamlı farkın hangi gruplar arasında oluştuğunu tespit etmeye yönelik yapılan Dunnett T3 testi sonucuna göre öz yeterlik algısı alt boyut puanlarındaki anlamlı bu farkın sınıf öğretmeni adaylarının fakültede aldıkları HB öğretimi dersini yeterli bulup bulmama değişkenine göre evet yeterli buluyorum ile hayır yeterli bulmuyorum şeklinde ifade edenler arasında evet yeterli buluyorum şeklinde ifade edenler lehine olduğu bulunmuştur. Ayrıca sonuç beklentisi alt boyut ve genel hayat bilgisi öğretime yönelik öz yeterlik algı puanlarının da; evet yeterli buluyorum ile hayır yeterli bulmuyorum ve kısmen yeterli buluyorum arasında evet yeterli buluyorum şeklinde ifade edenler lehine, kısmen yeterli buluyorum ile hayır yeterli bulmuyorum arasında da kısmen yeterli buluyorum şeklinde ifade edenler lehine olduğu görülmüştür. Bu bulgulara göre, fakültede aldıkları HB öğretimi dersini evet ve kısmen yeterli bulan adayların genel hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algılarının da yüksek olduğu söylenebilir.

Adayların üniversite değişkenine göre HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algı puanları ile ilgili bulgular aşağıdaki Tablo 11'de yer almaktadır.

Tablo 11. Çalışma grubunun üniversite değişkenine göre HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algı puanlarına ilişkin ANOVA testi analizleri

Alt Boyutlar	Üniversite	n	\bar{x}	ss	sd	F	p	Anlamlı Fark
Öz yeterlik algısı	Yozgat Bozok	64	3.56	.38	4/459	3.747	.005*	A – B
	Kafkas	138	3.34	.55				
	Ordu	90	3.36	.51				
	Artvin Çoruh	66	3.39	.42				
	Trabzon	106	3.52	.54				
Sonuç beklentisi	Yozgat Bozok	64	3.87	.58	4/459	2.754	.028*	A – B
	Kafkas	138	3.58	.63				
	Ordu	90	3.66	.54				
	Artvin Çoruh	66	3.74	.63				
	Trabzon	106	3.71	.62				
Genel HBÖYÖYA	Yozgat Bozok	64	3.75	.46	4/459	3.459	.008*	A – B
	Kafkas	138	3.48	.53				
	Ordu	90	3.54	.47				
	Artvin Çoruh	66	3.60	.51				
	Trabzon	106	3.64	.55				

*p< .05 **A:** Yozgat Bozok **B:** Kafkas **C:** Ordu **D:** Artvin Çoruh **E:** Trabzon

Tablo 11'e göre, adayların HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik ve alt boyut algı puanlarının üniversite değişkenine göre herhangi bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan tek faktörlü ANOVA sonuçlarına bakıldığında, adayların genel HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik ve alt boyut algı puanlarında üniversite değişkenine göre, anlamlı bir farklılaşmanın olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($F_{459} = 3.459$ p< .05; $F_{459} = 3.747$ p< .05; $F_{459} = 2.754$ p< .05). Anlamlı farkın hangi gruplar arasında oluştuğunu bulmak için yapılan Dunnett T3 testi sonucunda sınıf öğretmeni adaylarının üniversite değişkenine göre, öz yeterlik algısı alt boyut puanlarında Yozgat Bozok Üniversitesi ile Kafkas ve Ordu Üniversiteleri arasında Yozgat Bozok Üniversitesi lehine, sonuç beklentisi alt boyut ve genel hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algı puanlarında ise Yozgat Bozok Üniversitesi ile Kafkas Üniversitesi arasında Yozgat Bozok Üniversitesi lehine olduğu görülmüştür. Bu bulgular, Yozgat Bozok Üniversitesinde okuyan adayların genel hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algılarının yüksek düzede olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Adayların HB öğretimi dersine yönelik tutumları ile öz yeterlik algıları arasındaki ilişkiye ilişkin analiz sonuçları aşağıdaki Tablo 12'de sunulmaktadır.

Tablo 12. Çalışma grubunun HB öğretimi dersine yönelik tutumları ile öz yeterlik algıları arasındaki ilişkiye yönelik korelasyon analizi

	Hayat bilgisi öğretimine yönelik öz yeterlik algısı
Hayat bilgisi öğretimine yönelik tutum	.641**

**p< .01

Adayların HB öğretimi dersine yönelik tutumları ile öz yeterlik algıları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde, sınıf öğretmeni adaylarının HB öğretimi dersine yönelik tutumları ile öz yeterlik algıları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($r = .641, p < .01$). Yapılan analiz sonucuna göre, adayların HB öğretimine ilişkin tutumları arttıkça öz yeterlik algılarının da artacağı veya sınıf öğretmeni adaylarının öz yeterlik algı puanları arttıkça HB öğretimine yönelik tutum puanlarının artacağı söylenebilir.

Sonuç, tartışma ve öneriler

Araştırma bulgularından çıkarılan sonuçlara göre, adayların HB öğretimi dersine yönelik tutum puanlarının yüksek olduğu söylenebilir. Nitekim Çetin'in (2018) araştırmasında da adayların HB öğretimi dersine yönelik tutumlarının yüksek olduğu belirlenmiştir.

Adayların HB öğretimi dersine yönelik tutum ve alt boyut puanları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, alt boyutlardan sevmeye ve değer verme ile genel hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik tutum puanlarının kadın adayların lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Araştırmanın bu sonucunun aksine, Çetin'in (2018) çalışmasında cinsiyet değişkeninin adayların HB öğretimi dersine yönelik tutumları üzerinde etkili olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca Türkmen ve Bonnstetter (1999) tarafından yapılan çalışmada da cinsiyete göre tutumlarda anlamlı bir farklılık çıkmamıştır. Adayların sınıf değişkenine göre, HB öğretimi dersine yönelik sadece değer verme alt boyutu tutum puanlarının 4. sınıf öğretmen adayları lehine farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Adayların HB öğretimi dersine yönelik tutum ve alt boyut puanları fakültede aldıkları HB öğretimi dersini yeterli bulup bulmama değişkenine göre incelendiğinde, sevmeye alt boyutunda ve genel hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik tutum puanlarında; evet ve kısmen yeterli buluyorum ile hayır yeterli bulmuyorum şeklinde ifade edenler arasında evet ve kısmen yeterli buluyorum şeklinde ifade edenler lehine, önemseme alt boyut puanlarında ise evet yeterli buluyorum ile hayır yeterli bulmuyorum şeklinde ifade edenler arasında evet yeterli buluyorum şeklinde ifade edenler lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Adayların HB öğretimi dersine yönelik tutum ve alt boyut puanları üniversite değişkenine göre incelendiğinde, değer verme alt boyut puanlarında Yozgat Bozok ve Artvin Çoruh Üniversiteleri ile Ordu Üniversitesi arasında Yozgat Bozok ve Artvin Çoruh Üniversiteleri lehine, önemseme alt boyut puanlarında da Kafkas, Ordu ve Trabzon Üniversiteleri ile Yozgat Bozok Üniversitesi arasında Kafkas, Ordu ve Trabzon Üniversiteleri lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Adayların genel hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik tutumlarında eğitim aldıkları üniversitenin etkisinin olmadığı ifade edilebilir.

Araştırma bulgularına göre, adayların HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algılarının yüksek olduğu söylenebilir. Kılınç ve Uygun'un (2015) çalışmasında da adayların HB öğ-

retimi dersine yönelik öz yeterlik algılarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Nitekim Küçükıylmaz ve Duban (2006) da öğretmenlerin öz güvenlerinin hangi seviyede olduğunu belirlemede öğretmenlik görev ve sorumluluklarının davranışları tahmin etmede, öz-yeterlik özelliklerinden yararlanılabileceğini ifade etmiştir. Ayrıca öz yeterlik algı düzeyi “yüksek” olarak belirlenen bireylerin, kendilerine verilen yeni iş ve görevleri bir şeylerden kaçmaktan ziyade bir şeyleri daha iyi yapmak olarak görmektedirler (Wagner, 2007). Margolis (2005) de öz yeterliği düşük öğrencilerin, eğitsel görevlerden sık sık kaçtığı ya da kolaylıkla vazgeçtiğini, bu durumunda onların eğitsel başarısını etkileyebileceğinden bahsetmiştir.

Adayların HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik ve alt boyut algı puanları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, genel hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik öz yeterlik ve alt boyut algı puanlarında kadın sınıf öğretmeni adayları lehine anlamlı bir farklılaşmanın olduğu bulunmuştur. Ancak Güven ve Ersoy (2007) ile Kılınç ve Uygun’un (2015) çalışmalarında, cinsiyet değişkeninin adayların HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algıları üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Adayların HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik ve alt boyut algı puanları sınıf düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören adayların HB öğretimi dersine yönelik benzer öz yeterlik algılarına sahip oldukları ifade edilebilir. Güven ve Ersoy’un (2007) çalışması da araştırmanın bu bulgusunu destekler niteliktedir. Ancak Kılınç ve Uygun’un (2015) araştırmasında, öğretmen adaylarının öz yeterlik algılarının sınıf düzeyine göre 4. sınıfların lehine olduğu bulunmuştur.

Adayların HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik ve alt boyut algı puanları fakültede aldıkları HB öğretimi dersini yeterli bulup bulmama değişkenine ilişkin yapılan analiz bulgularına göre, öz yeterlik algısı alt boyut puanlarında; evet yeterli buluyorum ile hayır yeterli bulmuyorum şeklinde ifade edenler arasında evet yeterli buluyorum şeklinde ifade edenler lehine, sonuç beklentisi alt boyut ve genel hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algı puanlarında ise; evet yeterli buluyorum ile hayır yeterli bulmuyorum ve kısmen yeterli buluyorum arasında evet yeterli buluyorum şeklinde ifade edenler lehine, kısmen yeterli buluyorum ile hayır yeterli bulmuyorum arasında da kısmen yeterli buluyorum şeklinde ifade edenler lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının fakültede aldıkları HB öğretimi dersini yeterli bulmalarının, HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algılarının yüksek olmasında etkisinin olduğu söylenebilir.

Adayların HB öğretimi dersine yönelik öz yeterlik ve alt boyut algı puanları üniversite değişkenine göre incelendiğinde, öz yeterlik algısı alt boyut puanlarında Yozgat Bozok Üniversitesi ile Kafkas ve Ordu Üniversiteleri arasında Yozgat Bozok Üniversitesi lehine, sonuç beklentisi alt boyut ve genel hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik öz yeterlik algı puanlarında ise Yozgat Bozok Üniversitesi ile Kafkas Üniversitesi arasında Yozgat Bozok Üniversitesi

lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak Işıksal ve Çakıroğlu (2006) tarafından yapılan bir çalışmada ise öğretmen adaylarının yeterlik algılarının öğrenim gördüğü üniversiteye göre anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Adayların HB öğretimi dersine yönelik tutumları ile öz yeterlik algıları arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öğretmen adaylarının HB öğretimi dersine yönelik tutumları arttıkça öz yeterlik algılarının da artacağı veya sınıf öğretmeni adaylarının öz yeterlik algı puanları arttıkça HB öğretime yönelik tutum puanlarının artacağı söylenebilir. Nitekim farklı derslerde yapılan araştırmaların (Morgil, Seçken ve Yücel, 2004; Gülev, 2008; Denizoğlu, 2008) sonuçları da tutumlar ile öz yeterlik arasındaki ilişkinin varlığını ortaya koymaktadır. Ancak, bu çalışmanın sadece örneklemeden toplanan nicel veri ile sınırlı olması ve değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkisini ortaya koyabilecek ileri istatistiksel analizlerden yoksun olması gibi sınırlılıkları dikkate alınarak sonraki çalışmalara yönelik aşağıdaki öneriler verilebilir.

- Sınıf öğretmeni adaylarının fakültede aldıkları HB öğretimi dersinin yeterliliğini derinlemesine inceleyen nitel araştırmalar yapılabilir.
- HB öz yeterlik algılarının üniversitelere göre farklılaştığı bulgularan bu çalışmaya ek olarak bu farklılığın neden kaynaklandığına yönelik karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.
- Farklı üniversitelerin eğitim fakülteleri sınıf eğitimi programındaki adayların, HB öğretimi dersine yönelik yeterliklerini geliştirmeye yönelik gerçek sınıf ortamlarında uygulamaya dayalı etkinlikler ve bu etkinliklerin sonuçlarını değerlendirmeye yönelik araştırmalar yapılabilir.
- Öğretmen adayların HB öğretimi dersine yönelik tutumları ve öz yeterlik algılarını etkilemesi muhtemel farklı değişkenlerin de kullanıldığı nicel çalışmalar yapılarak bu iki değişken arasındaki neden sonuç ilişkisinin ortaya konulması mümkün olabilir.

Kaynakça

- Akinoğlu, O. (2005). *Hayat bilgisi öğretimi*. İçinde Öztürk, C. ve Dilek, D. (Ed.). Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Bayındır, N. (2007). Yeni eğitim programı ile yeniden şekillenen hayat bilgisi öğretim çatısının uygulamalara yansımaları: Bir ders planı örneği analizi. *VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumu*, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eskişehir.
- Bektaş, M. (2007a). Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin hayat bilgisi öğretimine yönelik öz yeterlik algısı ölçeği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 175-183.
- Bektaş, M. (2007b). *Hayat bilgisi dersinde ailelerin çoklu zekâ kuramı hakkında bilgilendirilme biçimlerinin ve öğrencilerin farklı baskın zekâ gruplarında yer almalarının proje başarıları ve tutumlarına etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Binbaşıoğlu, C. (2003). *Hayat bilgisi öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- etin, B. (2018). Sınıf öğretmeni adaylarının hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 640-651.
- Denizoğlu, P. (2008). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının fen bilgisi öğretimi öz-yeterlik inanç düzeyleri, öğrenme stilleri ve fen bilgisi öğretimine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. ukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Deveci, H. (2008). *Hayat bilgisi dersinin tanımı, kapsamı ve ilköğretim programındaki yeri*. İçinde Yaşar, S. (Ed.), Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Gülev, D. (2008). *Biyoloji öğretmen adaylarının biyoloji konularındaki kavram yanılığları, biyoloji öğretimine yönelik öz-yeterlik inançları ve tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güven, B. ve Ersoy, E. (2007). Sınıf öğretmeni adaylarının hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi I dersine ilişkin öz yeterlik algıları ve bilişsel tutumlarının belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 15-32.
- Güven, B., Soydaş, S. ve Durulan, H. (2014). Sınıf öğretmenlerinin yenilenen hayat bilgisi dersi programını uygulamaya yönelik öz-yeterlik algıları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18(2), 61-84.
- Huck, S. W. (2008). *Reading statistics and research*. Pearson: Boston.

- Işıksal, M., ve Çakıroğlu, E. (2006). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının matematiğe ve matematik öğretimine yönelik yeterlik algıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(31), 74-84.
- Kabapınar, Y. (2012). *Kuramdan uygulamaya hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. (3. Baskı.). Ankara: Pegem Akademi.
- Kılınç, E. ve Uygun, M. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının hayat bilgisi öğretimine yönelik öz yeterlik algıları ile bilişötesi farkındalıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(29), 1-15.
- Küçükıylmaz, E. A. ve N. Duban. (2006). Sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimi öz-yeterlik inançlarının artırılabilmesi için alınacak önlemlere ilişkin görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 1-23.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). *Hayat bilgisi dersi öğretim programı (ilkokul 1, 2 ve 3. sınıflar)*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları, Ankara
- Margolis, H. (2005). Increasing struggling learners' self - efficacy: What tutors can do and say. *Mentoring & Tutoring: Partnership in Learning*, 13(2), 221-238.
- Morgil, İ., Seçken, N. ve Yücel, A. S. (2006). Kimya öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6 (1), 62-72.
- Öztürk, C., Deveci, H ve Karaduman, H. (2007). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal bilgiler programına ilişkin özyeterlik algıları. *VI. Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Eskişehir.
- Sarikaya, İ., Özgöl, M. ve Yılar, R. (2017). Hayat bilgisi öğretimi tutum ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İlköğretim Online*, 16(3), 992-1006.
- Sönmez, V. (2010). *Hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2013). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Türkmen, L. ve Bonnstetter, R. (1999). A study of Turkish preservice science teachers' attitudes toward science and science seaching. *Paper presented at the Annual Meeting of the National Association for Research in Science Teaching*. Boston.
- Wagner, K. V. (2019). Self efficacy and why believing in yourself matters. Retrieved from <https://www.verywellmind.com/what-is-self-efficacy-2795954>.

Investigation of the Relationship between the Attitudes of Classroom Teacher Candidates towards Teaching Life Science Subject and Their Self-Efficacy Perceptions

Extended Abstract

Introduction

Life Science course in primary schools helps children to become a good person, a good citizen with the education process, and gain the basic behaviors necessary to ensure an adequate level of compliance with their environment (Akinoğlu, 2005). Through the outcomes of this subject, the student is more easily adapting to the environment and the world and gaining knowledge, skills and social values. The knowledge, skills and behaviors that are necessary for the students to recognize and adopt the history, culture and social system of the society they live in are firstly acquired in this curriculum subject (Sönmez, 2010). With the adoption of the constructive learning approach as of 2005, teachers also play an important role in the renewed curriculum. Teachers' role of teaching applied for years is replaced by a guiding role in helping to learn, guiding the student's learning process, working with the student and many more (Güven, Soydaş & Durulan, 2014). Measuring attitudes of teachers for the life science teaching is considered necessary and important for the quality of teaching this course. Thus, it is also important to determine the attitudes of both teachers and teacher candidates for life science teaching (Sarıkaya, Özgöl & Yılar, 2017). Within the scope of the basic principles and processes of the subject areas of primary education curriculum, teacher candidates need to be knowledgeable enough to trust in themselves and gain self-efficacy about how to teach these subject areas to the students in the most effective way (Öztürk, Deveci & Karaduman, 2007). Knowing the effective teaching methods for the life science course in the primary school period, having an idea about how to make the students like the course, helping students who fail in the life science course and knowing how to make them gain the feeling that they can be successful, teaching the concepts related to the course effectively, making students willing to learn the life science course and answering students' questions about the course are among the basic self-efficacies of the life science course teaching (Bektaş, 2007a). Therefore, teacher candidates' self-efficacy perceptions on the life science become important. Thus, both because of the life science teaching course they have in the undergraduate education process and the fact that they will teach life science course in primary school, it is thought that examining the relationship between the attitudes of classroom teachers towards life science teaching and their self-efficacy perceptions will contribute to the related literature.

The aim of this study was to investigate the relationship between the attitudes of classroom teacher candidates towards life science teaching and their self-efficacy perceptions according to the variables of gender, classroom, status of finding the life science teaching course taken during faculty years and the university being studied.

Method

This is a descriptive study in relational survey model, which aims to determine the relationship between self-efficacy perceptions and attitudes of classroom teachers towards life science teaching. The sample of the study consists of 464 teacher candidates in the 3rd and 4th grades in the department of Classroom Teaching at Yozgat Bozok University, Kafkas University, Ordu University, Artvin Coruh University and Trabzon University in the fall semester of 2018/2019 academic year. In the determination of the participants of the study, the criterion of having the life science teaching was taken into consideration, and convenience sampling method was used. The data of the study were collected with the Life science Teaching Attitude Scale” developed by Sarikaya, Özgöl and Yılar (2017) and “Self Efficacy Perception Scale for Life Science Teaching” developed by Bektaş (2007a). The data were analyzed through the use of statistics package software.

Results and recommendation

Sub-dimension scores of the attitudes of classroom teachers towards life science teaching were found to be \bar{x} =4.01 for loving, \bar{x} =3.63 for valuing and \bar{x} =3.92 for giving importance. In addition, it was concluded that the participants’ scores for the attitudes towards general life science teaching were \bar{x} =3.87. It can be said that the teacher candidates’ attitudes towards life science teaching are high. When the participants’ scores of the sub-dimensions and the attitudes towards the life science teaching were examined according to the gender variable, it was concluded that there was a significant difference in the scores of the loving and giving importance sub-dimensions and the attitudes towards general life science teaching in favor of female teacher candidates. When the participants’ scores of the sub-dimensions and the attitudes towards the life science teaching were examined according to the grade level variable, it was concluded that there was a significant difference in the attitude scores of the sub-dimension of giving importance in favor of 4th grade teacher candidates.

When the participants’ scores of the sub-dimensions and the attitudes towards the life science teaching were examined according to the variable of status of whether or not to find the life science course teaching adequate taken in the faculty and their universities, it was found that there was a significant difference in the scores of the loving and giving importance sub-dimensions and the attitudes towards general life science teaching according to the variable of status of whether or not to find the life science course teaching adequate taken in the faculty and their universities. When the participants’ scores of the sub-dimensions and the attitudes

towards the life science teaching were examined according to the university variable, it was found that there was a significant difference in the scores of valuing and giving importance sub-dimensions according to the university variable. Among the classroom teacher candidates' scores for the sub-dimension of the self-efficacy perception towards the life science teaching, self-efficacy perception was found to be $\bar{X}=3.42$ and the result expectation to be $\bar{X}=3.69$. In addition, it was concluded that the participants' scores for the self-efficacy perception towards life science teaching were $\bar{X}=3.59$. When the participants' scores for sub-dimension perception and the self-efficacy towards the life science teaching were analyzed according to the gender variable, a significant difference was found in the classroom teacher candidates' scores for sub-dimension perception and the self-efficacy towards the general life science teaching in favor of female classroom teacher candidates. When the participants' scores for sub-dimension perception and the self-efficacy towards the life science teaching were analyzed according to grade level variable, it was concluded that there was no significant difference in the classroom teacher candidates' scores for sub-dimension perception and the self-efficacy towards the general life science teaching. When the participants' scores for sub-dimension perception and the self-efficacy towards the life science teaching were analyzed according to the status of whether or not to find the life science course teaching adequate taken in the faculty and their universities, it was concluded that there was a significant difference in the classroom teacher candidates' scores for sub-dimension perception and the self-efficacy towards the general life science teaching according to the status of whether or not to find the life science course teaching adequate taken in the faculty and their universities. When the participants' scores for sub-dimension perception and the self-efficacy towards the life science teaching were analyzed according to university variable, it was concluded that there was a significant difference in the classroom teacher candidates' scores for sub-dimension perception and the self-efficacy towards the general life science teaching according to university variable. A positive, moderate and significant relationship was found between the attitudes of classroom teachers towards life science teaching and their self-efficacy perceptions. It can be said that the self-efficacy perceptions will increase as the attitudes of classroom teachers towards life science teaching increase. Studies can be done to examine, in detail, the adequacy of the life science teaching course taken by the classroom teacher candidates in the faculty. In-class and extracurricular activities can be organized to increase the attitudes and self-efficacy perceptions of the classroom teacher candidates towards the life science teaching course.